

Święto Epifani

Iz 60,1-6

Tekst wyznaczony na kazanie jest częścią większego fragmentu zapowiadającego zbawienie Izraela, a znajdującego się w 60,1-22. Mowa ta jest ukształtowana w 2 os. rodzaju żeńskiego, a skierowana jest do Jerozolimy (np. mowa o murach i bramach w w. 10 i 11.14). Część 1-6 mówi o rozświetleniu Jerozolimy i jej konsekwencjach, czyli zwróceniu się narodów na Syjon, powrocie rozproszonego ludu oraz o uzyskaniu bogactw narodów. Tematy te są rozwijane w następnych wersetach rozdziału. Werset 7. wraca do tematu zwierząt narodów, ale traktuje je jako zwierzęta ofiarne (kiedy wcześniej chodziło raczej o zagadnienie majątku wraz ze złotem i kadzidłem) i wprowadza temat świątyni; w. 8-9 wracają do tematu powrotu ludu oraz udziału narodów w realizacji tego powrotu. Wersety 10-16 traktują o pomocy narodów w odbudowie Jerozolimy i opisują relacje między narodami, a Jerozolimą, natomiast 17-22 przedstawiają przyszłe przemienienie Syjonu. Poszczególne motywy nie są wyraźnie oddzielone od siebie, lecz wzajemnie się przeplatają.

Tłumaczenie:

1. Wstań i zaświeć, gdyż przyszło twoje światło i chwała JHWH nad tobą się rozpromieniła.

2. Ponieważ oto ciemność przykrywa ziemię, a mrok ludy.

Ale nad tobą będzie promieniał JHWH, a jego chwała nad Tobą ukaże się.

3. I pójdą narody do twojej światłości, a królowie do lśnienia twego blasku.

4. Podnieś wokół oczy swoje i popatrz: wszyscy zgromadzili się, przyszli do ciebie.

Synowie twoi z daleka przyjdą, a córki twoje na biodrach będą niesione¹.

5. Wówczas zobaczysz i będziesz promieniować i będzie bić i radować się twoje serce, ponieważ przypadnie ci bogactwo morza, majątek narodów przyjdzie do ciebie².

6. Mrowie wielbłądów przykryje cię, wielbłądziątka Midianu i Efy.

Wszyscy przyjdą z Seby.

Złoto i kadzidło przyniosą, hymny JHWH będą śpiewać.

---

¹ Dosłownie „na biodrze będą wspierane”. Starożytne tłumaczenia starają się wyjaśnić ów dziwny zwrot, mówiąc, że córki „będą niesione” (tak w Targumie) i to na ramionach (takie znaczenie w Septuagincie). Wydaje się, że w rachubę wchodzi dwa znaczenia. Po pierwsze chodzić może o jakiś rodzaj wsparcia podczas wędrówki (jak podtrzymywanie „za biodro” w przypadku potykania się), a po drugie za wsparcie powrotu do kraju udzielane ze strony władz narodów i monarchów, którzy wydawaliby dyspozycje znajdując się w królewskiej pozycji półleżącej, wspierając się na biodrze. Najprawdopodobniej chodzi jednak o pierwsze znaczenie, bowiem fragment mówi nam o przybywaniu do Jerozolimy zarówno narodów jak i Izraelitów, tak więc ci ostatni będą zapewne wspierani w wędrówce przez narody zmierzające do Jerozolimy - źródła światła.

² Korekty domaga się werset 5, który w wersji tekstu masoreckiego jest niepoprawny gramatycznie („majątek narodów przyjdą [jawou] do ciebie”). Zgodnie z Qb (i z tłumaczeniem Vulgaty), należy zamienić liczbę pojedynczą na liczbę mnogą („majątek narodów przyjdzie [jawou] do ciebie”).

Werset 1. stanowi wstęp wprowadzając temat światłości Jerozolimy i chwały JHWH. Werset 2. przeciwstawia światłość Izraela ciemności, w której tkwią narody. Owa ciemność nad narodami będzie prowadzić je do zwrócenia się w kierunku rozświetlonej Jerozolimy, o czym mówi w. 3. W. 4. traktuje o powrocie i zgromadzeniu ludu z diaspery, natomiast wersety 5 i 6 mówią o bogactwie narodów, które ma się stać udziałem Jerozolimy, co skutkować ma radością (w. 5a) oraz wychwalaniem JHWH (w. 6b).

W wersecie 1 znajduje się zaadresowanie w 2 os. sg fem. skierowane do Syjonu rozpoczynające się od wezwania „powstań” (hebr. kumi). Jest to typowe zawołanie Boga kierowane do ludu w Księdze Izajasza (51,17; 52,2; 59). Możliwe, że mamy tu do czynienia z aluzją do wypowiedzi, wedle których lud pogrążony jest mroku, w którym się potyka (Iz 59,10). Syjon wzywany jest następnie do rozświecenia się. Metafora światła jest częsta w Księdze Izajasza i w Starym Testamencie. Światło kojarzy się ze szczęściem, ratunkiem, podobnie jak przejście z ciemności w światłość oznaczać może wyzwolenie ze stanu udręki (por. Iz 9,1). Światło kojarzone jest z Bogiem i jego zbawczym działaniem (np. Ps 27,1). W Iz 60,1 rozświetlenie Syjonu nie jest własną zasługą Jerozolimy, ale wyłącznym dziełem Boga, bowiem objawić ma się Boża chwała (hebr. kawod). W Księdze Izajasza pojęcie chwały Bożej asocjowane jest z Bożym zbawieniem Izraela, a także narodów (Iz 24,23; 40,5; 66,18nn). Jest to również techniczny termin kapłański, ponieważ najpierw przybytek, a następnie świątynia były szczególnymi miejscami objawienia się chwały Bożej. Chwała JHWH jest Bożym majestatem, sposobem, w jaki Bóg objawia się ludziom (np. Ez 1,28; 3,23; 8,4). Pojęcie ma również znaczenie dynamiczne, oznacza Boże działanie (Iz 40,5; 42,8; 43,7). Związane jest ono także z wyobrażeniami dotyczącymi teofanii, która skutkować ma przemianą całego świata (np. Ag 2,6-9). Iz 60,1 nie konkretyzuje, jakie zmiany powodować będzie objawienie się Bożej chwały. Ważne jest, że dotyczyć będzie Jerozolimy/Syjonu i będzie mieć pozytywne skutki dla narodów.

Werset 2. przeciwstawia światło objawionej chwały, ciemności w której tkwią narody. Stanowi więc on zarazem uzasadnienie wersektów następnych. Dlatego, że chwała JHWH ukaże się na Syjonie, co będzie widoczne dla wszystkich (czas. raah w nifal), to narody zwrócą się w kierunku Jerozolimy. Owo zwrócenie się narodów będzie powiązane z zebraniem rozproszonych i powrotem na Syjon (w. 4), co stanie się przy pomocy i współdziałaniu narodów.

W wersecie 5.a znajduje się zapowiedź radości Jerozolimy, a w wersecie 5b mowa o przybyciu bogactwa narodów, wersekt 6. mówi natomiast o przybywaniu narodów do Jerozolimy. Midian to kraina rozciągająca się od Zatoki Akaba do południowych krańców Kanaanu. W czasach

powygnaniowych Midianici byli znani przede wszystkim jako kupcy pośredniczący w handlu z Arabią. Efa w wersecie 6. to inne określenie Midianu. Według genealogii biblijnej Midian był synem Abrahama i Ketury, a Efa synem Midiana (Gn 25,4; 1 Krn 1,33). Imię to służy jednak za eponim plemienia należącego do ludu Midianitów, lub wręcz tożsamego z nim. Wielbłądy służyć będą do transportu dóbr, złota i kadzidła. Możliwe, że złoto i kadzidło mają być wykorzystywane w świątyni jerozolimskiej. Końcówka wersetu 6. traktuje o sławieniu przez narody JHWH, co dobitnie wskazuje na włączenie narodów w Boże działanie zbawcze.

Fragment jest zapowiedzią zbawienia Izraela, które ma znaczenie także dla całego świata. Główną myślą jest tu szczególna rola Bożej obecności na Syjonie. Przyszły szczęśliwy stan nie będzie zasługą Izraela, ale wynikać będzie z objawienia się Boga. Izrael staje się jednakże beneficjentem i pośrednikiem Bożego objawienia, gdyż dokonuje się ono w Jerozolimie i przede wszystkim dla ludu Izraela. Nie-Izraelici przyłączą się zaś do kultu JHWH. Fragment pokazuje znaczenie poznania Boga - kiedy On daje się poznać, nie jest rzeczą możliwą utrzymanie dotychczasowego stanu, objawienie się Boga przekształca bowiem zastaną rzeczywistość.

Fragment wraz z większością wersetów w rozdziałach 60-61 należy prawdopodobnie do jednej z późniejszych redakcji Księgi Deuteroizajasza z czasów bliskich działalności Nehemiasza ok. połowy V w. p.n.e. jako odpowiedź na problemy istniejące w ówczesnej sytuacji związane z małą liczbą ludności i zbyt powolną odbudową miasta (mowa o odbudowie murów w w. 10).

Andrzej Kluczyński